

SPOR FAALİYETLERİ VE BU FAALİYETLERLE UĞRAŞANLARIN VERGİLENDİRİLMESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

I-GİRİŞ

Spor ve spora ilişkin vergi hukukuna bakıldığında aslında vergi kanunlarında 3-4 madde ve bir tebliğin yer almakta olduğu görülmektedir Bununla birlikte detaya girildiğinde arka zeminde Türk Medeni Kanunu, Dernekler Kanunu ve buna bağlı alt düzenlemeler, Spor kulüplerine ilişkin mevzuat, Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu, Sponsorluk Yönetmelikleri, Ödül Yönetmelikleri, federasyonlara ilişkin mevzuat ve bunların alt mevzuatlarının söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla bu konu görüldüğünden daha derin bir konu hüviyetinde olup kişilerin ve toplumun ruh ve beden sağlığı ile ilişkilidir.

Platformun bugünkü oturumunda spor faaliyetleri genel bir bakış perspektifi ile ele alınmaktadır.

II-SPOR KURULUŞLARI VE FAALİYETLERİNE GENEL BAKIŞ

1. Spora genel bir bakış

1980'lerden sonra futbolcuların transfer ücretleri milyon dolarları bulan ve bugün itibariyle artık endüstrileşen bir alan durumuna gelen spor dünyasıdır.

1990'lardan itibaren özellikle futbol alanında sporcuların kulüplere sadece sözleşme süresi ile bağlı olması, sözleşme süresi bittikten sonra sporcuların özgürce istedikleri kulüple sözleşme imzalama haklarının tanınması kişi hakları kadar bu alanda parasal büyüklüğü artıran unsurlardan biri olmuştur.

Yine zamanla yayın gelirlerinin bir havuzda toplanması ile havuz sisteminin getirilmesi, spor faaliyetlerinin, sponsorların, reklam verenlerin, yayıncı kuruluşların, spor malzemesi üretenlerin ve ulusal ve uluslararası finans kapitalin bu alanda rol oynamasına yol açmış bulunmaktadır. Buna ilaveten yasal ve yasal olmayan bahis kuruluşları spor alanına dahil olmuşlar ve bu suretle spor alanı devasa bir endüstri alanı haline gelmesinin yanında toplumsal açıdan da büyük önem kazanmıştır.

Bununla birlikte tabiidir ki spor kişilerin beden ve ruh sağlığını geliştirici aktivitelerdir. Bu yönüyle spor Anayasa'nın da içine girmiş olup 59'uncu

maddede, sporun geliştirilmesinde her yaştaki kişilerin beden ve ruh sağlığını koruyucu tedbirler alınması ve sporcuların korunması devlete görev olarak yüklenmektedir.

Esasen Uluslararası Olimpiyat Komitesinin de temel işlevi gençlerin ve toplumun beden ve ruh sağlığını geliştirici biçimde sporun korunması ve sportif faaliyetlerin ticari istismarının önlenmesi, spor faaliyeti ve sporcuların bir bütün olarak amatör bir ruhla geliştirilmesi ilkesi üzerine inşa edilmiş bulunmaktadır.

İşte spor alanındaki bu ikilemin toplum üzerinde dengelenmesi esas olup, sporun bir endüstriyel alan olması ile toplumun ruh sağlığını koruyucu ve geliştirici kamusal faaliyetlerin yer aldığı bir alan olması durumu birlikte dikkate alınarak buna uygun tedbirler alınmasını gerektirmektedir.

2. Sponsorluk hizmetleri

Sponsorluk hizmetleri, Türkiye’de dolaylı bir reklam hizmeti olarak görülmektedir. Ayrıca sponsorluk bağış ve yardım şeklinde de ortaya çıkmaktadır. Sponsorluk hizmetinin yazılı bir sözleşme ile yapılması ve sözleşmede bütün hususların yer alması gerekmektedir. Bu sözleşmelerin örneklerinin bir taraftan Gençlik Spor Bakanlığına bir örneğinin de vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. Sponsorluk bedelleri aynı zamanda KDV ye tabi bulunmaktadır. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce sponsorluk alanları belirlenmiştir. Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde ise Genel Müdürlüğün çizdiği alanların dışında da sponsorluk hizmetinin uygulanacağı belirtilmiş olduğu görülmektedir. Örneğin Genel Müdürlükçe sporcu transfer bedelleri için sponsor ödemesi kabul edilmediği halde Kurumlar Vergisi Tebliğinde sporcu transfer bedelleri için yapılan ödemelerin sponsorluk ödemeleri kapsamında yapılabileceği belirtilmektedir. Bu ödemeler fesih bedelleri, yetiştirme bedelleri ve dayanışma katkı bedellerini ifade etmektedir. Sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler de sponsorluk kapsamına girebilir. Ancak transfer ana bedelleri bu kapsamda değildir.

Sponsorluk bedelleri, ödeyen bakımından istisna ve indirim kapsamında olacağından belirli tutarın üzerinde olan sponsorluk bedellerinin de YMM’ler tarafından tasdik raporuna bağlanması gerektiğini de belirtmek gerekir.

3. Spor kurumları

Burada akla gelen bir soru bulunmaktadır. Spor faaliyeti ile uğraşan kurumlardan ne anlaşılması gerekmektedir. bu kurumlar dernek olarak örgütlenmiş olabilir, buna bağlı iktisadi işletme olabilir ya da anonim şirket şeklinde olabilir. Dernekler kamuya yararlı dernek, şirketler halka açık anonim şirket şeklinde kurulabilir. Bu kuruluşlar birbirinden taban tabana farklı statüde oldukları halde aynı vergisel düzenlemelere tabidir.

Son zamanlarda spor kulübü şeklinde örgütlenen kurumlar olmakla birlikte bunlarda da örgütsel ve yönetsel bakımdan Dernekler Kanunu hükümlerinin bir kısmının uygulandığı görülmektedir. Dernek iktisadi işletmelerinde ve anonim şirketlerde TTK ve halka açık olanlarda SPK hükümlerinin uygulanması söz konusudur.

4. Vergilendirmeye ilişkin hususlar

Kurumlar Vergisi Kanununun 4'üncü maddesi (j) bendinde, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadî işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketler kurumlar vergisinden muaf kılınmıştır. Dolayısıyla kurumlar vergisi açısından bir vergi yükü söz konusu bulunmamaktadır.

Katma değer vergisi açısından bakıldığında ise burada mükellefiyet bulunmakla birlikte esas olan spor kulüplerinin verdikleri hizmet karşılığı karşı taraftan katma değer vergisi tahsil etmek olmakla birlikte daima indirilen katma değer vergileri daha fazla olduğundan hazineye bir gelir aktarımı olmadığını söylemek gerekir.

Sporculara yapılan ödemeler üzerinden bir tevkifat yapılmaktadır. Bu tevkifatlar gençlik ve Spor Hizmetleri Kanununun Ek 12'nci maddesi uyarınca kulüpler sporcu ücretlerinden kestikleri vergileri Tebliğde belirtilen koşulları yerine getirmek koşulu ile amatör faaliyetlere tahsis etmek, amatör sporculara ödemelerde kullanmak , spor tesisleri yapmak vb hizmetleri yerine getirmek amacıyla iade alabilmektedirler. Dolayısıyla tevkif edilen gelir vergilerinin de tam olarak hazineye aktarıldığını söylemek mümkün olmamaktadır.

Üzerinde durulması gereken bir diğer konu, sözleşme fesih bedelleri ile ilgilidir. Bilindiği üzere sporcuların sözleşmenin yürürlükte bulunduğu süre içerisinde başka bir kulübe transfer olmaları durumunda sözleşmenin fesih edildiği kulübe bir fesih bedeli ödenmesi gerekmektedir. Ayrıca 23 yaşına kadar olan sporcuların transfer olmaları durumunda ayrıldıkları kulübe yetiştirme bedeli olarak ödenen bedeller ile transfer bedelinin % 5'i oranında alınan dayanışma katkı bedelleri üzerinden yapılan tevkifatlar, ayrıca yabancı futbolculara ödenen transfer bedelleri üzerinden çifte anlaşmalara göre yapılan tevkifatlar kulüpler açısından önemli olmaktadır.

Diğer yandan vergilemede profesyonel amatör ayrımına göre tevkifat oranları uygulanmaktadır. Bununla birlikte profesyonel- amatör ayrımı tam olarak yapılmamış olduğundan adil bir vergileme de uygulanmamaktadır.

Sporcu ücretleri GVK 61 ve geçici 72'nci maddeler kapsamında vergilendirilmektedir. 103'üncü maddenin 4'üncü diliminde yer alan tutarın aşılması durumunda da yıllık beyanname verilmesi gerekmektedir.

Yabancı sporcular bakımından bir takvim yılında 183 günü aşan sporcular Türkiye’de yerleşmiş sayıldıkları için bu gelirleri için haddi aşmaları durumunda beyanname vermeleri gerekir. Bununla birlikte bu kişiler sadece Türkiye’de elde ettikleri gelir üzerinden vergiye tabi olmaları gerekir. Bu konuda Çifte Vergilendirme Anlaşma hükümlerinin uygulanması esastır.

Sporcuların isim ve imaj haklarından elde ettikleri gelirler söz konusu olabilir. Bu faaliyetlerden elde edilen gelirler sözleşme ile kulübe devredilmiş ise ücretin içinde oldukları kabul edilir. Devredilmemiş olması ve sporcu tarafından elde ediliyor ise sporcunun elde ettiği ayrı bir gelir unsuru sayılır.

III- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Dünyada ve Türkiye’de spor faaliyetleri artık devasa bir boyut kazanmış olup ekonomik açıdan ve sosyal açıdan dikkatle ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Diğer yandan Türkiye’de spor faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin tam anlamıyla vergilendirildiğini ifade etmek mümkün değildir. Özellikle profesyonellik ve amatörlük kavramlarının tam ve doğru bir şekilde tanımlandığını söylemek mümkün değildir. Bu kavramların yeniden ele alınarak gerçeğe uygun biçimde tanımlanması ve amatör olarak nitelendirildiği halde tam anlamıyla profesyonelce faaliyet gösterilen ve büyük meblağların dolaştığı spor faaliyetlerinin vergilendirilmesi yoluna gidilmesi vergi adaleti açısından gerekli olduğu gibi amatör ruhla yapılan spor faaliyetlerinin geliştirilmesi açısından da yarar sağlayacağı muhakkaktır.